

Z OBSAHU	Touha po Bohu. Katecheze Benedikta XVI.	04
	Mučedníci komunismu: P. Antonín Zgarbík SJ	07
	Zasvěcení Neposkvrněnému Srdci Panny Marie	10
	Rok víry: Předávání Božího zjevení	14

TRADICE OTCŮ

Z pojednání „O modlitbě“ od kněze Órigena (kolem 185–253)

Boží království je mezi námi. Vždyť to slovo je blízko, téměř v našich ústech a v našem srdci. Každý, kdo se modlí za příchod Božího království, modlí se nepochybně za to Boží království, které má v sobě: aby v něm vzešlo, neslo plody a nabývalo dokonalosti. [...]

A budeme-li bez ustání postupovat, dojde Boží království, které je v nás, svého vrcholu tehdy, až se naplní, co řekl apoštol; že totiž Kristus, až se mu podrobí všichni nepřátelé, odevzdá království Bohu a Otcí, aby byl Bůh všechno ve všem. Proto se neustále modleme a vnitřně uschopnění přítomností Božího Slova říkejme svému Otcí, jenž je na nebesích: *Posvět' se jméno tvé, přijď' království tvé.*

Jako nemá spravedlnost nic společného s nepravostí a jako se světlo nesnáší s temnotou, právě tak nemůže být Boží království pohromadě s královstvím hříchu. Chceme-li proto, aby v nás kraloval Bůh, at' v našem smrtelném těle nevládne hřích. Umrtnujeme své pozemské údy a přinášíme ovoce Ducha, aby se v nás Hospodin mohl procházet jako v duchovní rajské zahradě a aby v nás kraloval on sám s Kristem sedícím v nás po pravici Otcovy duchovní moci, o niž prosíme. At' tu sedí, dokud se všichni jeho nepřátelé, kteří jsou v nás, nestanou *podnoží jeho nohou* a dokud z nás nezmizí každá jiná vláda, síla a moc.

Toto se může zajisté stát v každém z nás, a v každém z nás může být *jako poslední nepřítel* zničena smrt, aby i v nás mohl Kristus říci: *Smrti, kdepak je tvůj bodec? Peklo, kdepak je tvé vítězství?* Necht' tedy již nyní to, co je v nás *porušitelné*, vezme na sebe svatost a *neporušitelnost*, a co je *smrtelné*, vezme na sebe Otcovu *nesmrtelnost*, neboť smrt již byla přemožena. Aby tak v nás kraloval Bůh a my již nyní měli účast na dobru nového zrození a vzkříšení z mrtvých.

Ježíš před Pilátem, Ravenna (6. stol.). Foto: <http://05arvava.wordpress.com>

Naše království není z tohoto světa

Když Pán Ježíš odpovídá Pilátovi: „Mé království není z tohoto světa,“ nezříká se tím nijak svých nároků na svět, na všechny lidi, které stvořil a které přišel vykoupit. Ukazuje jen původ své moci a zároveň cíl těch, kdo mu patří. „Mé království není z tohoto světa“ – Bůh není výplodem člověka a člověka neuspokojí nic z toho, co je na zemi.

Církev zavedla svátek Krista Krále kvůli tomu, aby lidem připomínala pravdu o Kristově moci a panství na zemi, o jeho nároku na každého člověka, neboť každý byl vykoupen jeho drahou krví.

Když Svätý otec Pius XI. tento svátek zaváděl, nijak neskrýval svůj smutek nad tím, že společnost i jednotlivci vytěšňu-

jí Kristův vliv ze svého života a to ke své největší škodě. Protože ani lidská moc vládnout nad druhými se nebere ze vzduchu, ani není věcí dohody. Má daleko hlubší základ a svou autoritu čerpá z autority Boží. Odmítání Krista a jeho nauky nakonec vede jednotlivce i společnosti do bezvýchodných situací, válek a rozbrojů, bídy, strachu a nesnášenlivosti.

Pius XI. poukázal na to, že rok vyhlášení svátku Krista Krále (1925) je také výročí šestnácti set let od koncilu v Niceji (325), kde byl do apoštolského vyznání víry přidán článek: „... a jeho království nebude mít konce“, jímž byla vyhlášena Kristova královská důstojnost.

Dokončení na str. 3

Foto: <http://lavignadelsignore.blogspot.cz>
<http://kdmscholacantorium.blogspot.cz>

Benedikt XVI. o liturgické hudbě

„Chtěl bych poděkovat za vaši vzácnou službu. Hudba, kterou interpretujete, není pouhým doplňkem či příkrášlením liturgie. Je sama o sobě liturgií,“ řekl Benedikt XVI. členům chrámových sborů z celé Itálie, kteří se v Římě účastnili celonárodního setkání Asociace sv. Cecílie pro sakrální hudbu. Svätý otec poprvé za svůj pontifikát přijal na zvláštní audienci ve vatikánské aule Pavla VI. šest tisíc sboristů, kteří 11. listopadu doprovodili nedělní liturgii ve Svatopetrské bazilice. Na dvou svědectvích, vzdálených půldruhého tisíciletí, Svätý otec ilustroval schopnost sakrální hudby vzbudit víru a dále ji předávat. K obrácení svätého Augustina nepochybně přispěla zpívaná ambroziánská liturgie, poukázal Benedikt XVI.: „Jestliže víra se rodí nasloucháním Božímu slovu, které skrze smyslové vnímání proniká do srdce a myslí, hudba a zpěv mohou nesporně posílit sdělení žalmů a biblických zpěvů. Svätý Augustin ve svém spisu *O hudbě* tvrdí, že při zpívané liturgii nevyhledává pouhý pocitový požitek, nýbrž zakouší, jak hudba a zpěv napomáhají přijmout Boží slovo a zažít zdravé pohnutí.“

Bohoslužebný zpěv, vázaný na slova liturgie, tvoří nezbytnou součást liturgie, citoval Svätý otec koncilní konstituci *Sacrosanctum Concilium* (kap. VI). Nikoli jako estetický prvek, nýbrž jako nástroj k oslavě Boha a posvěcení věřících (tamtéž). Sakrální hudba tudíž může vést rovněž k odhalení mystéria víry, jak dokládá známá konverze francouzského literáta Paula Claudela. Liturgický zpěv se může dotknout každého jednotlivce: „A zde vám, draží přátelé, náleží důležitá role. Vynasnažte se, abyste zlepšili kvalitu liturgického zpěvu. Bez obav zachraňte a zhodnoťte nesmírné hudební bohatství Církve, které nachází své vrcholné vyjádření v gregoriánském chorálu a polyfonii, jak potvrzuje Druhý vatikánský koncil (srov. *Sacrosanctum Concilium*, 116). Máte dar zpěvu, který může při liturgických obřadech rozeznít srdce mnoha lidí.“

RaVat

Profesor Riccardi o evropských křesťanech

Profesor Andrea Riccardi, zakladatel společenství San Egidio, charakterizoval západoevropské křesťany jako „bohaté, líné a ospalé“. Dlouze diskutují o vlastních problémech, aniž by se podívali na své trpící spoluvěrce po světě. Řekl to na konferenci „Náboženská svoboda jako lidské právo“, jež se konala v Mnichově.

Vyzval křesťany, aby udržovali památku mučedníků nejnovější doby. V „temném 20. století“, s jeho světovými válkami a masovými vraždami, zahynuli křesťané všech konfesí. Při všech rozdílech má násilí proti nim jeden společný kořen: křesťanství má být odstraněno „jako zdroj lidskosti a prostor svobody“. Mučedníci nejsou žádní kamikadze, ale „normální lidé jako my“, zdůraznil profesor Riccardi. Věřili, doufali, milovali Církve a rozhodli se nedat se zastrašit. Jejich smrt není pro křesťany důvodem k pomstě, ale k úsilí o spravedlnost.

Kathnet

Pravý ekumenismus uznává prvenství Božího zásahu

Pravý ekumenismus uznává prvenství Božího zásahu. Vyžaduje trpělivost, pokoru a plnou důvěru v Boží vůli. S těmito slovy se Benedikt XVI. dne 15. listopadu 2012 obrátil k účastníkům plenárního zasedání Papežské rady pro jednotu křesťanů probíhajícího v Římě. Vaše letošní zasedání se zaměřilo na důležitost ekumenismu při nové evangelizaci, uvedl papež. Stává se tak konkrétním pokračováním nedávno ukončené biskupské synody a zároveň se dobře začleňuje do souvislostí Roku víry.

Papež připomněl úzký vztah mezi hlásáním evangelia a překonáním rozdělení křesťanů. Nesmíme zapomínat, upozornil, že cílem ekumenismu je viditelná jednota rozdělených křesťanů. K jejímu dosažení musíme vyvinout veškeré úsilí, avšak dar této jednoty není lidským dílem. „Skutečnost, že jdeme společně za tímto cílem, je pozitivní. Ovšem s tou podmínkou, že církve a církevní komunity neustrnou na cestě a nepřijmou vzájemné rozdíly jako něco normálního, jako maximum dosažitelného stavu. Pouze v plném společenství víry, svátostí a církevního úřadu se zřetelně a konkrétně projeví síla Boží činnosti a jeho přítomnosti v tomto světě.“

RaVat

RC Monitor si můžete objednat na adrese: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz nebo na internetových stránkách <http://res.claritatis.cz>. Zde se také můžete zaregistrovat, máte-li zájem o pravidelné zasílání zpráv e-mailem. Periodikum je distribuováno zdarma a lze jej v požadovaném počtu kusů objednat na adrese redakce. Jeho vydávání je možné jedině díky zaslaným darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo jsou přibližně 20 Kč, což za rok činí 440 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.

SLOVO KNĚZE

Papežův zástupce v OSN: Proti náboženské nesnášenlivosti je zapotřebí účinné reakce

„Na náboženskou nesnášenlivost je třeba účinně reagovat,“ řekl arcibiskup Chullikatt na půdě OSN. „Náboženská svoboda je vrcholem všech jiných svobod, jakož i svatým a nezbytným právem zakořeněným v důstojnosti člověka a má osobní i veřejnou dimenzi.“ Pozorovatel Svatého stolce u Spojených národů to řekl na 67. generálním shromáždění této organizace. Poukázal na nevelký mezinárodní ohlas k případům porušování svobody svědomí a vyznání. Křesťané nejsou jedinými oběťmi, ale jsou nejvíce pronásledovanou náboženskou skupinou. „Bomby a brutální útoky na místa náboženského kultu a modlíci se křesťanské komunity stály jenom v tomto roce život několika stovek nevinných lidí v mnoha zemích. Opakování takovýchto zločinů, jejich zeměpisný rozsah a také činnost fundamentalistických skupin v pozadí si vyžadují účinnější reakci vlád i mezinárodního společenství. Jde přitom jednak o uvědomování veřejného mínění a jednak o prevenci, aby se takovýmto projevům nesnášenlivosti učinila přítrž.“

Arcibiskup Chullikatt kritizoval také radikální laicismus, který vtěsňuje náboženství do výlučné soukromé sféry. Také v tomto případě máme co do činění s porušováním práv věřících. Stát i náboženské komunity jsou však povolány ke spolupráci na obecném blahu. Náboženský fundamentalismus, který používá násilí, takovému cíli neslouží. Falšuje náboženství, které má mimo jiné povinnost stále se niterně očisťovat a vést svoje stoupence k dialogu, smíření a pokoji.

Ra Vat

Další zprávy najdete na internetových stránkách <http://res.claritatis.cz>.

Dokončení ze str. 1

Už svatý Augustin ukazuje (ve svém listu Macedoniovi, kap. 3), že je pouze jediný původce blahobytu a pravého štěstí jak pro jednotlivé občany, tak pro stát: „Neboť není jiný zdroj štěstí pro stát a jiný pro jednotlivce, protože stát není nic jiného než sjednocené množství jednotlivých lidí.“ Proto Pius XI. neváhá nabádat ty, kdo řídí národy, aby – pokud si chtějí uchovat svou autoritu a povznést blaho a štěstí vlasti – jak sami, tak i se svým lidem neodpírali veřejně prokazovat Kristovu panství povinnou úctu a poslušnost. Jinak se příliš snadno stává, že se úsilí o společné dobro vytrácí.

Čemu nás Kristus Král učí a k čemu nás vede? Co světil své Církvi a oč ona jeho jménem usiluje? Učí nás pravdě a vede nás k uznání důstojnosti každé lidské osoby, ukazuje nám dobro a krásu, povzbuzuje nás a pomáhá nám, abychom o ně stáli a dosahovali jich i přes všechny možné těžkosti.

Společnost a její představení odmítáním Krista, jeho náboženství a jeho Církve odmítají nejen pravdu o Bohu, ale i pravdu o člověku, a vrhají se tak do zkázy falešných představ, že člověk je sám sobě zákonem a zdrojem dobra, že on sám je svým cílem. Bez Boha netušíme, jaká je naše důstojnost a jakou máme cenu, proč jsme na světě, jaký je náš cíl. S odmítnutím Krista odmítáme dobro, moudrost a mravnost vůbec.

Svátek Krista Krále nechce nikoho nutit k víře. Chce však, aby to, co je vpravdě lidské a člověka důstojné, bylo respektováno zákonodárci a soudci, při výchově mládeže a vůbec v celé společnosti. Chce nás ušetřit zmatku, který vzniká, když se v důsledku odmítnutí Krista a jeho Církve ztrácí vše pevné, oč by se společnost i jednotlivci mohli opřít, aby měli jistotu, že mohou růst a prospívat.

Nebojme se tedy hájit i ve společnosti to, co víme: máme velkou cenu a důstojnost, protože patříme Kristu – byli jsme vykoupeni jeho předrahou krví. Víme nejen to, že máme usilovat o dobro, ale i to, co dobrem je a co jím ve skutečnosti není. A nenechme se svádět k pohodlnosti a blahobytu na dluh. Žijme zodpovědně a čestně, i kdybychom za to měli trpět škodu. Vždyť naším pánem není břicho, ale Kristus, Boží Syn, a naše království není z tohoto světa. Proto tento svět můžeme zdokonalovat a posvěcovat.

fr. Cyprián Suchánek OP

rektor kostela sv. Bartoloměje v Praze

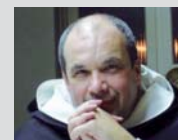
Před slavností Krista Krále a v průběhu rozběhnuté kampaně na všelidovou volbu prezidenta se můžeme nově ptát, kdo je naším skutečným panovníkem. Odpověď zůstává stejná. Je jím náš Pán, Ježíš Kristus. Alfa i Omega, středobod vesmíru i lidských dějin. Slovo, skrze něž všechno povstalo a vše bylo napraveno. Král králů a Pán pánů.

Jak velkým darem a bohatstvím je naše víra v Ježíše Krista, Božího Syna, Spasitele světa a Krále nebe i země. Víra nás s Kristem spojuje a našemu plošnému nitrosvětskému rozvoji dodává i nutný vertikální rozměr. To odpovídá naší tělesně-duchovní přirozenosti. Už se nemusíme ztrácet a být pohlcováni pozemskými starostmi, protože v Kristu vidíme smysl všeho, známe směr a jsme naplňováni chutí a odvahou pokračovat v dobrém až k věčnému setkání. Přitom je potřebné nevěřícím osvětlovat, že katolická víra není jen nějaká psychologická finta, díky které se stáváme odolnějšími v těžkostech života, ale že nás skutečně propojuje se vzkríšeným Kristem – existujícím Bohem, který pak je v našich životech činný a my v Něm můžeme duchovně i morálně růst.

Ježíš Kristus je tedy vpravdě naším Králem. Je všemohoucí a lidské životy jsou v jeho rukou. Nemusíme se však bát, neboť on je i Lásky a svou moc nikdy nepoužívá v náš neprospěch. Je naše štěstí žít pod vládou Kristovou, pod Panovníkem spravedlivým i milosrdným, mocným i soucitným, pod tím, kdo nám otevřel Srdce a vylil za nás svou Krev.

Spojení s Kristem dává člověku úctat na jeho dokonalém kralování. Nakolik je víra hluboká a živá, projevující se v postojích i činech, natolik nabývá člověk možnost působit na druhé ve správném směru. I pro budoucí hlavu českého státu, ať už by to byl král navazující na sedmisetletou tradici Českého království či prezident, by mělo být klíčové jeho vědomí podřízenosti vládě Kristově.

fr. Pavel Maria OP

*fr. Pavel M. Mayer OP,
dominikánský kněz,
magistr noviců*

NADĚJE

Z čítanky „Víra Církve“ sestavené z textů Josepha Ratzingera

Naděje spočívá nejprve na nedostatku bytí člověka: člověk totiž očekává vždy více, než mu nějaká přítomnost může dát. Čím více jde po stopách tohoto očekávání, tím více si uvědomuje, že vlastně prolomuje hranice empirického. Nemožné je pro něj nevyhnutelné. Naděje však znamená důvěru, že tato žádost najde odpověď. Dohání-li člověka zakoušení nedostatku a nesmyslnosti touhy k zpochybňování sebe sama a rozumnosti bytí, stává se tato důvěra naopak skrytou radostí nad všechny zakoušené radosti a utrpení, takže je člověk bohatý právě pro svůj nedostatek a z něho (skrže nadějí) dostává štěstí, které by bez tohoto otřesu nemohl zakusit. Naděje se tedy podle toho dá popsat jako předjímání přicházejícího; v ní je ono „ještě ne“ jistým způsobem zde a právě tak je dynamikou, jež člověka stále nutí vycházet ze sebe a brání mu říci okamžiku: setrvej přece, vždyť jsi tak pěkný!

Symbole víry a naděje v římských katakombách
Foto: <http://www.jesuwalk.com>

To znamená, že k naději na jedné straně patří „dynamika předběžného“, překročení veškerého empirického naplnění; na druhé straně to ale také znamená, že ono „ještě ne“ přece skrže nadějí „již“ svítí do našeho života: Jenom určitý druh přítomnosti může odůvodnit absolutní důvěru, jíž je naděje. [...] Právě toto říká

definice víry, kterou podává list Židům: víra je „hypostaze“ toho, v co doufáme, je přesvědčením o věcech, které nevidíme“ (11,1). V tomto základním biblickém textu je vyjádřena jak ontologie, tak spiritualita naděje. Věřit znamená vystoupit ze stínohry rozpadajících se věcí a dosáhnout pevného základu opravdové skutečnosti, „hypostaze“ – tedy doslova: to, co stojí a na čem lze stát. Jinak vyjádřeno: věřit znamená najít základ, na němž lze dosáhnout skutečné podstaty všech věcí. S vírou je naděje „zakotvená“: Křik očekávání, který se dere z naší bytosti, nejde do prázdna; nachází pevnou oporu, jíž se musíme ze své strany pevně držet. Ontologie zde přechází ve spiritualitu. [...] My, křesťané, máme jiný způsob bytí, stojíme na jiném základě, z něhož nás nikdo nedokáže odvléci, ani sama smrt ne.

<http://www.dbk-shop.de>
Přeložil P. Josef Koláček SJ

TOUHA PO BOHU

Katecheze Benedikta XVI. na generální audienci

Každý člověk v sobě nosí tajemnou touhu po pravdě a štěstí, touhu po spočinutí svého neklidného srdce. Co může tuto touhu doopravdy naplnit?

Drazí bratři a sestry, cyklus reflexí, které společně konáme v tomto Roce víry, nás dnes přivádí k rozjímání o jednom působivém aspektu lidské a křesťanské zkušenosti, totiž o tajemné touze po Bohu, kterou v sobě člověk nosí. Je velice příznačné, že *Katechismus katolické církve* začíná právě touto úvahou: „Touha po Bohu je vepsána do lidského srdce, protože člověk je stvořen Bohem a pro Boha; Bůh nepřestává člověka přitahovat k sobě a jen v Bohu člověk nalezne pravdu a štěstí, jež neustále hledá“ (KKC, 27).

Takovéto tvrzení je v mnoha kulturních kontextech i dnes zcela udržitelné, téměř samozřejmé, ale mohlo by se jevit jako provokativní v oblasti západní sekularizované kultury. Mnozí naši současníci by totiž mohli namítnout, že takovou touhu vůbec nepocítují. Pro rozsáhlé sektory společnosti už Bůh není žádoucí, není očekáván a představuje spíše něco, co vyvolává lhostejnost, co nestojí ani za řeč. Ve skutečnosti však to, co jsme označili za „touhu po Bohu“, nezmizelo úplně a v lidském srdci se dodnes objevuje mnoha způsoby. Lidská

touha vždycky tíhne k určitým konkrétním dobrům, často zcela jiným než duchovním. Přece však stojí před otázkou, co je to právě „dobro“, a vyrovnává se tudíž s tím, co se od ní liší, co člověk nemůže zkonstruovat, ale je povolán uznat. Co může tuto lidskou touhu doopravdy naplnit?

Zkušenost lásky

Ve své první encyklice *Deus caritas est* jsem se pokusil analyzovat, jak se tento dynamismus uskutečňuje ve zkušenosti lidské lásky, zkušenosti, která je v naší

době nejsnadněji vnímána jako moment extáze, vyjití ze sebe, jako místo, kde člověk zaznamenává, že je prostoupen touhou, která jej přesahuje. Skrze lásku zakoušejí muž a žena – jeden díky druhému – novým způsobem velikost a krásu života a reality. Pokud to, co zakouším, není pouhá iluze, a pokud opravdu chci pro druhého dobro jakožto cestu svého vlastního dobra, pak musím být ochoten decentralizovat sebe a dát se do služeb druhého, až ke zřeknutí se sama sebe. Odpověď na otázku po smyslu zkušenosti lásky tedy spočívá v očišťování a uzdravování vůle vyžadované samotným dobrem, které je chtěno pro druhého. Je třeba se cvičit, trénovat a také korigovat, aby ono dobro mohlo být opravdu chtěno.

Počáteční extáze se tak stává putováním, „trvalým exodem z já, které je uzavřené do sebe, směrem k jeho osvobození v sebedarování, a právě proto směřujícím k opětovnému nalezení sebe, ba dokonce k objevení Boha“ (*Deus caritas est*, 6). Takovouto cestou může člověk postupně prohlubovat poznání oné lásky, kterou zakusil na počátku. A bude se tak stále rozvíjet i tajemství, které představuje láska: ani milovaná osoba totiž není s to nasytit touhu, která sídlí v lidském srdci, ba dokonce, čím více je láska k druhému autentičtější, tím více otevírá otázku po svém počátku a cíli, po své možnosti trvat věčně. Lidská zkušenost je tedy dobrem, které vede k vyjití ze sebe a spočinutí v tajemství, jež obestírá celou existenci.

Člověk je náboženská bytost

Podobné úvahy lze konat také o jiných lidských zkušenostech, o přátelství, o zážitku krásy a lásce k poznání. Každé dobro, jež člověk zakusí, se vztahuje k tajemství, které prostupuje člověkem samotným; každá touha, která se objevuje v lidském srdci, je ozvěnou základní touhy, jež není nikdy plně nasycena. Od takovéto tajemné touhy, která v sobě má něco záhadného, nepochybně nelze dojít přímo k víře. Člověk v posledku dobře zná to, co jej nenasytí, ale nemůže si představit nebo definovat to, co by mu umožnilo zakusit ono štěstí, po kterém v srdci teskní. Nelze poznat Boha jenom

na základě touhy člověka. Z tohoto hlediska zůstává tajemstvím. Člověk je hledačem Absolutna; hledá po malých a nejistých krůčcích. Nicméně, již zkušenost této touhy, „neklidného srdce“, jak to nazývá svatý Augustin, je velice významná. Dosvědčuje nám, že v hloubi je člověk náboženskou bytostí (srov. KKC, 28), „žebrá o Boha“. Pascalovými slovy můžeme říci: „Člověk nekonečně přesahuje člověka“ (*Myšlenky*, ed. Chevalier 438;

Touha po Bohu je vepsána do lidského srdce, protože člověk je stvořen Bohem a pro Boha. Bůh nepřestává člověka přitahovat k sobě a jen v Bohu člověk nalezne skutečnou pravdu a štěstí.

Ježíš a Samaritánka (12. stol.)
Foto: <http://www.30giorni.it>

ed. Brunschvicg 434). Oči rozpoznávají předměty, jsou osvětleny světlem. Odtud pramení touha poznat samotné světlo, které osvětluje věci tohoto světa a zapaluje jimi smysl pro krásu.

Pravá radost

Musíme proto uznávat, že také v naší době, jež zdánlivě tolik vzdoruje transcendentní dimenzi, lze vstoupit na cestu autentického náboženského vnímání života, které ukazuje, že dar víry není nesmysl, není iracionální. Bylo by veli-

ce užitečné rozvinout za tímto účelem určitý druh pedagogie touhy, ať už pro toho, kdo ještě nevěří, tak pro toho, komu se už daru víry dostalo. Pedagogie, která obsahuje přinejmenším dva aspekty. Za prvé osvojit si nebo znovu osvojit chuť autentických radostí života. Ne každé uspokojení v nás vyvolává stejný účinek: některá zanechávají pozitivní stopu, jsou schopná upokojit, učiní nás aktivními a velkorysími. Zato jiná po počátečním světle jakoby zklamala očekávání, která vzbudila, a někdy po sobě zanechávají hořkost, neuspokojení nebo pocit prázdnoty. Vychovávat již od útlého věku k okoušení pravých radostí, ve všech oblastech života – rodina, přátelství, solidarita s trpícími, zřeknutí se vlastního já kvůli prospěchu druhého, láska k poznání, umění a přírodním krásám – to všechno vede k rozvoji vnitřního vkusu a vytváří účinné protilátky na dnes rozšířenou banalizaci a zploštění. Také dospělí potřebují znovu objevit tyto radosti a toužit po autentických skutečnostech, očišťovat se od průměrnosti, v níž mohli uvíznout. Tak bude snadnější nechat bez povšimnutí nebo odmítnout všechno, co je i přes zdánlivou přitažlivost jalové, je zdrojem závislosti, a nikoli svobody. A tak se vyjeví ona touha po Bohu, o které mluvíme.

Zdravý neklid

Druhým aspektem, který je roven tomu předchozímu, je nespokojit se nikdy s tím, co bylo dosaženo. Právě ty neopravdivější radosti jsou schopny uvolnit v nás onen zdravý neklid, který vede k větší náročnosti, ke chtění vyššího, hlubšího dobra, a zároveň stále jasněji vnímat, že naše srdce nemůže naplnit nic konečného. Takto odzbrojeni se naučíme toužit po onom dobru, které nemůžeme zkonstruovat nebo si jej opatřit vlastními silami; a nenecháme se odradit námahou nebo překážkami, které pocházejí z našeho hříchu.

Dynamismus touhy je vždy otevřen vykoupení

V této souvislosti však nesmíme zapominat, že dynamismus touhy je vždycky otevřen vykoupení, třebaže se obrací na scestí, sleduje-li umělé ráje, a zdán-

livě ztrácí schopnost toužit po pravém dobru. Ani v propasti hříchu neuhasíná v člověku ona jiskra, která mu dovoluje rozpoznat opravdové dobro, okusit je a vykročit tak zpět na cestu vzhůru, na které Bůh nikdy nepřestává poskytovat pomoc darem svojí milosti. Všichni ostatně potřebujeme projít cestou očištění a uzdravení této touhy. Jsme poutníky k nebeské vlasti, k plnému, věčnému dobru, které nám nikdo nebude moci

odejmout. Nejde tedy o udušení touhy, která je v lidském srdci, nýbrž o její osvobození, aby mohla dosáhnout svojí opravdové výše. Když se v této touze otevře okénko k Bohu, je to znamení, že v duši je přítomna víra, která je Boží milostí. Svatý Augustin poznamenává: „Očekáváním Bůh rozšiřuje naši touhu, touhou rozšiřuje duši a rozšířením ji uschopňuje ještě více“ (*Komentář k prvnímu Janovu listu*, 4,6).

Na této pouti se vnímejme jako bratři všech lidí provázející také ty, kdo nevěří, kdo hledají, kdo si upřímně připouštějí otázky kladené dynamismem vlastní touhy po pravdě a dobru. Modleme se, aby Bůh v tomto Roce víry ukázal svoji tvář všem, kdo jej s upřímným srdcem hledají.

*Přeložil P. Milan Glaser SJ
Radio Vaticana
(Mezilitulky redakce)*

TRAMPOTY EKUMENISMU

Minulý týden v Římě zasedala Papežská rada pro jednotu křesťanů. S jejími členy se setkal také Benedikt XVI. Znovu připomněl, že o jednotu křesťanů musíme usilovat, protože odtud se odvíjí úspěch evangelizace. Je tomu skutečně tak?

Naděje na to, že ekumenismus přispěje k větší efektivnosti evangelizace, doprovází ekumenické hnutí od samého počátku, totiž od Světového misijního kongresu v Edinburgu roku 1910. Od dob koncilu, tedy již půl století, žije touto nadějí také katolická církev. Plody ale příliš vidět nejsou. Spíše naopak. V katolické církvi docházelo k největšímu misijnímu dynamismu v 19. století a na počátku století dvacátého, v době, které byl ekumenismus v dnešním pojetí zcela cizí. Posledních padesát let je pro nás časem misijní stagnace. Úspěch mají především ti, kdo o ekumenismu nadále nechtějí nic slyšet, totiž letniční církve.

Misijní bilance ekumenismu tedy není zvláště povzbudivá. Papež má samozřejmě pravdu, když tvrdí, že účinnost misíí se odvíjí od jednoty křesťanů. Řekl nám to už Kristus: „aby byli jedno, aby svět uvěřil“. Nevěřili-li nám svět, patrně Pánu Ježíši nešlo o tento druh ekumenické jednoty.

Místo misijních úspěchů přináší dosavadní ekumenismus jiné, zvláštní plody. Příkladem může být nový primas anglikánské církve. Od 1. ledna do této funkce nastoupí biskup Justin Welby. Na své první tiskové konferenci 9. listopadu přiznal,

Modlitby v Taizé. Foto: <http://www.parcocchidiquinto.it>

že katolické církvi vděčí za mnoho, rád čerpá z benediktinské a ignaciánské spirituality, váží si katolického sociálního učení a jeho duchovním vůdcem je katolický mnich. Zní to nadějně a mile, pravdaže? Na té samé konferenci ale budoucí canterburský arcibiskup ujistil, že bude usilovat o biskupské svěcení žen, čímž pohrbí jakékoli šance na viditelnou jednotu anglikánů s katolíky a pravoslavnými. Jak se stavět k tomuto sladkohořkému ovoci ekumenismu? Nevím.

Když však přemýšlím o té dosti jednoznačné bilanci ekumenického hnutí, musím připomenout, že existuje ještě Komunita v Taizé. Světlo v tunelu. V Římě je teď o bratřích slyšet často. U příležitosti Roku víry připravují své

velké setkání mládeže na přelomu roku právě ve Věčném městě. Ohlašují, že bude mimořádně početné. Řím přitahuje mladé jako kolébka víry a důvěry, pověděl mi bratr Marek. V minulém týdnu zase Komunita z Taizé organizovala setkání africké mládeže ve Rwandě.

Hledíme-li na to, co bratři dělají, je třeba přiznat, že tento druh ekumenismu se osvědčuje a přitahuje stále nové generace mladých. Proč? Bezpochyby díky osobitě svatosti a charismatu bratra Rogera, trvajícimu i po jeho smrti. Pomáhá také zvláštní styl Komunity z Taizé, která nechce být vzorem ekumenismu, ale pouze jeho prorockým zvěstovatelem. Nemusí se tedy zabývat problémy, s nimiž si už víc než sto let nedokáží poradit profesionální ekumenisti.

Krzysztof Bronk

*Krzysztof Bronk,
redaktor a publicista*

Ekumenismus měl posílit efektivnost misíí. Leckdy se však děje opak. Místo jednoty máme její karikaturu, která budí pohoršení.

MUČEDNÍCI KOMUNISMU

Kněží a řeholníci zemřelí ve věznicích a táborech nucené práce

Mezi duchovními, kteří zemřeli v komunistických kriminálech, má zvláštní postavení P. Antonín Zgarbík SJ. Z výkonu trestu byl kvůli špatnému zdravotnímu stavu podmíněčně propuštěn, záhy se však do vězení musel vrátit, v podstatě, aby zde zemřel.

Narodil se 27. srpna 1913 do rodiny zeměděle z obce Jankovice nedaleko Velehradu. Jeho otec zemřel v roce 1915 na rakouském cvičišti v první světové válce na infarkt a matka, navíc stížená ve válečných letech tyfem, se musela starat ještě o dvě starší sestry. Díky P. Cyrilu Baťovi, který rodinu v této těžké době podporoval, mohl Antonín nastoupit na gymnázium na Velehradě, vedené jezuitů. Po ukončení sexty v roce 1930 vstoupil do noviciátu Tovaryšstva Ježíšova. Po složení prvních slibů v srpnu 1932 nastoupil na tříletá studia filosofie do polského Krakova. Rok pak působil na koleji na Velehradě jako prefekt a odjel studovat teologii do Holandska do Valkenburku. Vzhledem k blížícímu se válečnému konfliktu se v roce 1939 vrátil do vlasti a studia dokončil v Praze a na Hostýně. Na kněze byl vysvěcen v Brně 5. července 1940 biskupem Josefem Kupkou. Pracoval jako pomocník novicmistra a v roce 1944 po zatčení představeného domu P. Vlka se stal i superiorem u sv. Ignáce v Praze. Na jeho kázání sem přicházeli ve velkém počtu studenti a vysokoškoláci.

Terezínský vězeň

V červnu proběhla razie gestapa proti českým jezuitům kvůli jejich podpoře protinacistického odboje; bylo zatčeno 7 kněží a 19 kleriků. 25. června 1944 byl zatčen i P. Zgarbík. Byl vyšetřován na Pankráci a po odsouzení odvezen do Terezína. Zde pracoval v podzemní továrně na výrobu letadel. Prožil zde stejně jako ostatní vězni hrozné utrpení: hlad, zimu, ponižování, bití. Byl vězněn až do osvobození tábora 5. května 1945.

Po návratu do Prahy se ihned ujal obnovy rezidence. V červnu 1945 se konala na Staroměstském náměstí děková slavnost, kam přišlo vzdát hold Kris-

P. Antonín Zgarbík SJ. Foto: archiv autora

tu a Panně Marii a dík za osvobození, za ochranu města a národa kolem 50 tisíc lidí. P. Zgarbík zde vystoupil jako hlavní řečník. Ve svém projevu také řekl: „Nuže, chcete vědět, co nás drželo na nohou, co nám zvedalo hlavu v zatuchlých pankráckých kobkách a zavšivených terezínských brlozích? Co nám bránilo, abychom cestou z noční roboty neskočili pod vlak a nedali se zasypat v dolech? Chcete vědět, proč ty vrávorající kostry v pruhovaných hadrech tak vášnivě chránily doutnající knot bídného života, aby se zítra znovu mohly dřít a znovu trpět a chřádnout? Byla to víra, živelné přesvědčení: na naší straně je právo, naše věc je spravedlivá – a kde je právo, tam je Bůh, a kde je Bůh, tam je naděje a vítězství! Bylo to vědomí, že trpíme nevinně. A kde je utrpení, tam padá stín Kristova kříže, a kde jest Ukřižovaný, tam jest i jeho matka.“ V srpnu 1947 byl P. Zgarbík spolu s dalšími politickými vězni vyznamenán v Horní Bečvě válečným křížem, který přijal z rukou generála Bočka.

Viceprovinciál jezuitů

Po návratu do Prahy působil půl roku jako viceprovinciál, pak odešel na Velehrad, kde byl jmenován magistrem noviců a stal se i zdejšími rektorem. V poválečné době často kázal na poutích, přednášel, vedl exercicie. V době velehradského působení redigoval časopis *Velehradské zprávy*. Rovněž přispíval už od válečných let svými básněmi, úvahami do časopisů *Logos*, *Posel Božského srdce Páně*, *Hlasy svatohostýnské* ad. V letech 1948–1950 působil jako rektor koleje při biskupském gymnáziu v Brně a vyučoval zde ruštinu.

Začátkem dubna 1950 se konal u Státního soudu v Praze vykonstruovaný monstrproces s představenými řádů, mezi nimiž byl odsouzen i provinciál jezuitů P. František Šilhan. Před svým zatčením při zamýšleném odchodu za hranice jmenoval otce Zgarbíka viceprovinciálem české provincie. V noci ze 13. na 14. dubna došlo k likvidaci československých mužských klášterů a řeholních domů. P. Zgarbík byl jako představený domu odvezen do internačního tábora v Želivě. Zde pracoval s ostatními řeholníky při kácení stromů nebo sbírání a třídění brambor. Po mnohahodinovém pracovním vysílení a prochazení dostal v červnu 1951 srdeční záchvat. 28. října 1952 dostal P. Zgarbík do Želiva telegram o tom, že jeho matka je vážně nemocná. Požádal proto velitele tábora, zda by ji nemohl navštívit. Velitel tábora mu odmítl návštěvu matky povolit a ona záhy zemřela, aniž by ji syn spatřil. V době želivské internace pracoval P. Zgarbík po práci a ve chvílích volna na životopise svatého Ignáce z Loyoly.

V hledáčku StB

Po zrušení želivského tábora v roce 1956 byl spolu s ostatními spolubratry převezen do střediska v Králíkách. Pracoval tu

nejprve jako zemědělský dělník a později jako instalatér. Při krátkých návštěvách získával informace o životě ostatních spolubratrů mimo tábor, povzbuzoval k věrnosti povolání, podporoval, radil. 16. října 1959 provedla StB na Králíkách razii a P. Zgarbík byl spolu s dalšími spolubratry zatčen a obviněn z řízení „ilegální řádové činnosti“. Půl roku byl držen ve vazbě v Ostravě. Kvůli nedostatečnému vytápění v zimních měsících se zde těžce nachladil a dostal zápal plic, následně kvůli nedostatečné lékařské péči těžké astma. Po výsledcích byl postaven do čela 18členné soudní skupiny (z nichž 16 bylo členy jezuitského řádu) a v monstrprocesu ze 7. března 1960 u Krajského soudu v Ostravě odsouzen za velezradu k 16 letům.

Spolu s ostatními spolubratry byl obviněn, že se v letech 1949–1950 postavili proti státní Katolické akci a rozšiřovali „protistátní“ tiskoviny. Dále, že během své internace ilegálně pokračovali v činnosti řádu, že navázali kontakt se spolubratry v Polsku a přes ně zaslali zprávy o situaci české provincie generálovi řádu do Říma. Jako trestnou činnost klasifikoval soud skutečnost, že 10 let internovaní řeholníci kriticky hovořili o stávajícím režimu a jeho spojeneckých státech, kritizovali církevně politické poměry u nás a poslouchali zahraniční rozhlas.

P. Zgarbík se při soudním přelíčení otevřeně hájil. Odmítl kvalifikaci obžaloby a prohlásil, že se necítí vinen tak závažnými trestnými činy. A i když se dopustil jednání, které je z objektivního hlediska v rozporu se zákonem, neučinil tak z nepřátelských důvodů, ale podle svého náboženského přesvědčení. Státní zákony vědomě porušoval jen tehdy, když byly v rozporu se zákony Božími.

Ve Valdicích a na Mírově

Po odsouzení byl P. Zgarbík převezen do Valdic. Stále častěji u něj propukaly astmatické záchvaty. Při jednom z nich mu vypovědělo i srdce a málem se udušil. Záchvatů stále přibývalo a zhoršovaly se. Proto musel být opakovaně převážen na vězeňské oddělení fakultní nemocnice v Brně. Po návratu do Valdic se jeho stav opět zhoršoval a hrozilo nebezpečí úmrtí. Zřejmě proto byl v roce 1962 převezen na Mírov, věznice položené ve vyšší

nadmořské výšce. Skutečně se mu zlepšilo dýchání, jako těžce nemocný nemusel pracovat a dostával i dietní stravu. Když ho po dlouhé době mohly na Mírově navštívit jeho rodné sestry a zděšily se nad jeho zuboženým stavem, uklidnil je slovy: „*Já už jsem se spravil, vždyť vážím 52 kg (při výšce 170 cm). To v Brně mě dali dohromady a udělali ze mě zase člověka.*“

V této době se sestra P. Zgarbíkova paní Božena Adamčíková z Popic u Hustopečí rozhodla všemi možným cestami dosáhnout jeho propuštění z vězení. Od podzimu 1963 žádala na nejvyšších místech prominutí zbytku trestu pro svého bratra. Díky těmto žádostem a zřejmě na zákrok prezidenta pak byl koncem srpna 1963 P. Zgarbíkovi přerušena trest na jeden rok. 28. srpna 1963 byl P. Zgarbík propuštěn.

Co nás drželo na nohou?

Byla to víra: na naší straně je právo, naše věc je spravedlivá – a kde je právo, tam je Bůh, a kde je Bůh, tam je naděje a vítězství!

Podmínečně propuštěn

Odjel k sestře do Popic, kde se mu dostalo vřelého přijetí a péče. Brzy byl navštíven příslušníky SNB z Břeclavi a ti ho upozornili, aby si uvědomil, že jeho trest je pouze přerušena, že bude stále pod dozorem, a aby se nepokoušel navazovat kontakty s členy řádu. Otec Zgarbík měl stále vážné dýchací problémy, denně musel docházet k lékaři na injekce. Byla mu doporučena léčba tzv. autovakcínami a pobyt ve výše položeném kraji. Mezitím prodělal další těžký záchvat, musel být hospitalizován v nemocnici v Hustopečích a dýchat přes kyslíkovou bombu. Jeho zdravotní stav byl velmi kritický a zdálo se, že umírá. Loučil se se sestrou a rodině poslal požehnaní. Lékařům se podařilo záchvaty během několika dnů ztlumit a nemocný byl propuštěn domů. Poté se díky pomoci neteře mohl odstěhovat na několik měsíců do Telče. Se spolubratry se setkával jen zřídka. V květnu 1964 se paní Adamčíková snažila docílit pro svého bratra ukon-

čení trestu nebo alespoň jeho další přerušování, s poukazem na stále vážný zdravotní stav. Z ministerstva spravedlnosti obdržela 3. června 1964 zamítavou odpověď. Proto se pokusila situaci ještě zachránit žádostí ke Krajskému soudu v Ostravě, u něhož byl vynesena původní rozsudek i rozhodnutí o přerušování výkonu trestu. Interní lékař z Břeclavi MUDr. Rudolf Grossman označil chorobu P. Zgarbíkova jako nevléčitelnou, mající progresivní charakter, avšak život bezprostředně neohrožující. Na základě tohoto lékařského posudku krajský soud další prodloužení přerušování trestu zamítl.

Poslán zemřít do kriminálu

P. Zgarbík musel v září 1964 nastoupit na Mírov do výkonu trestu a záhy byl převezen do Valdic. O vánočních svátcích onemocněl chřipkou a jeho záchvaty se stále zhoršovaly. 22. ledna 1965 zde ve vězeňské nemocnici po jednom z četných záchvatů zemřel udušením. Přáním otce Zgarbíkova bylo, aby byl pohřben na Velehradě do řádového hrobu. Pohřeb, plánovaný na 26. ledna, se měl tedy uskutečnit na Velehradě. S tímto datem byla natištěna parte, vyšla i oznámení pohřbu v novinách. 26. ledna se skutečně sjelo na Velehrad velké množství lidí, řada kněží a spolubratrů z Tovaryšstva Ježíšova. Pohřeb se však nekonal. Místní komunisté se totiž velmi obávali mohutné účasti věřících a kněží, a proto byl pohřeb v den uskutečnění zakázán, pod záminkou, že na velehradském hřbitově mohou být pochováni jen místní, a vykopaný hrob musel být zaházen. Dle úředního nařízení se měl pohřeb uskutečnit v rodných Jankovicích. 29. ledna ráno se nejbližší příbuzní dověděli, že se pohřeb uskutečnil tento den dopoledne, a proto uvědomili lidi z okolí a také několik kněží. 29. ledna byl tak P. Antonín Zgarbík pochován v rodných Jankovicích.

Vojtěch Vlček

Další díl v čísle 24/2012

Mgr. Vojtěch Vlček, historik a pedagog, spolupracuje s Českou křesťanskou akademií a Ústavem pro studium totalitních režimů

JEDNA ROZUMNÁ INICIATIVA

Obnovit důvěru v demokratickou politiku zavedením systému jednomandátových obvodů. To je cílem iniciativy s poněkud matoucím názvem „Za přímou volbu poslanců“.

Mám ráda staré filmy z dob, kdy se k nám mnoho západních filmů nedostalo: je to tak trochu jiný svět, který si užívám. Dnes se chci zmínit o filmu *Zahraniční aféra* z roku 1948. Začíná ve stále ještě rozbombardovaném Berlíně, kde se američtí vojáci baví s děvčaty a využívají při tom amerického zboží, které je pro domácí obyvatelstvo stále ještě vzácné.

Děj pokračuje v letadle, kde se delegace reprezentantů letí přesvědčit, zda v tomto poválečném prostředí „naši hoši“ netrpí depresí. Mezi reprezentanty je i jedna mladá žena, reprezentantka z Iowy. Je velmi vážná a studuje podklady, zatímco její mužští kolegové se svým výletem zjevně baví.

Film se pak rozvine do milostného příběhu, zpívá v něm Marlen Ditrichová, a tak dále. Ale o tom teď vyprávět nebudu. Hned na začátku mne zaujal jeden motiv: Slečna reprezentantka má s sebou kromě aktovky nabitě materiály ještě krabici – s dortem. Ukáže se, že se na ni obrátila mladá volička z jejího obvodu, jejíž chlapec slouží právě v Berlíně, a požádala ji, aby mu vzala dort, který volička upekla. Reprezentantka jí

samozřejmě vyhověla a veze dort pro vojáka přes Atlantik.

Je to jeden z půvabů systému jednomandátových obvodů, kde každý občan zná svého zastupitele a je zvyklý obracet se na něho ve svých potřebách. Ve svém obvodu má politik kancelář s několika pracovníky, z nichž „pracovníci na případech“ (*case workers*) se zabývají právě konkrétními potřebami (nebo nápady) jednotlivých občanů.

A s tím souvisí iniciativa, o které chci mluvit. Je trochu jiná než petice a výzvy, které lamentují nad situací v naší zemi, kreslí katastrofické vize a nadávají na „politiky“. Naopak konstatuje, že se nemáme špatně, ale klesající důvěra v demokratickou politiku může mít neblahé důsledky. A navrhuje právě systém jednomandátových obvodů. Smyslem iniciativy je posílit vazbu mezi voliči a konkrétními poslanci a tak posílit odpovědnost volených zástupců.

Nechci zde chválit americký volební systém, protože úloha peněz je v něm příliš vysoká a navíc má stoupající tendenci. Ale pro naši situaci považuji za vhodnější britský systém, kde je

naopak pro kandidáta stanoven strop výdajů a ten není příliš vysoký. Za dodržení stropu je odpovědný sám kandidát, a přetáhne-li, může být vyrazen. (Názorně je to popsáno v detektivce P. D. Jamesové *Pachuť smrti*.)

I když na kandidátské místo bývá více uchazečů a o výběru rozhoduje strana, jednomandátový systém ji motivuje k výběru lidí, kteří opravdu umějí něco dělat pro své spoluobčany a už se nějak osvědčili. Naopak oslabuje vliv stranického aparátu a uzavřených partiček straníků, které mezi sebe nechtějí nikoho pustit.

Iniciativa má poněkud matoucí název „Za přímou volbu poslanců“ (přímou volbu máme už dnes), ale návrh se mi zdá dobrý. Samozřejmě by bylo třeba sáhnout do Ústavy, ale to by se do roku 2014 stihlo. Rozhodně je to rozumnější nápad než přímá volba prezidenta, která zatím vypadá spíše jako fraška.

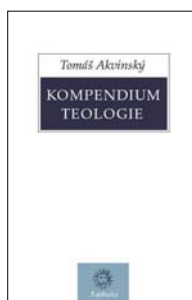
Michaela Freiová

Michaela Freiová, publicistka a překladatelka, spolupracovnice Občanského institutu a Res Claritatis

Z nabídky nakladatelství Krystal OP

Krystal OP, nakladatelství teologické a filosofické literatury, Husova 8, I 10 00 Praha I
tel.: 224 218 440, e-mail: krystalop@volny.cz, on-line knihkupectví: <http://www.krystal.op.cz>

Tomáš Akvinský: Kompendium teologie

Kompendium teologie je zralé dílo sepsané v době tvůrčího vrcholu Tomášova života. Tomáš sám prezentuje toto dílo jako stručné shrnutí toho, co je pro víru podstatné a co je nutno mít neustále před očima. Na rozdíl od *Komentáře k Sentencím*, *Sumy teologie* a *Sumy proti pohanům* zde Tomáš nepostupuje v tematickém sledu daném *Sentencemi* Petra Lombardského (od Boha přes stvoření, etiku, christologii až po svátosti a eschatologii), ale zamýšlí seřadit pojednání podle tří teologických ctností – víry, naděje a lásky. Stačil však dokončit jen první část věnovanou víře. Část o naději rozpracoval a ke třetí části o lásce se vůbec nedostal. Spis není psán formou otázek, námitek a odpovědí, ale v krátkých a poměrně čtivě psaných kapitolách. Stává se tak čtenářsky mnohem přístupnější než Tomášovy sumy nebo *Disputované otázky*. Brož., 292 s., 310 Kč

ZASVĚCENÍ NEPOSKVRNĚNÉMU SRDCI PANNY MARIE

Letos si připomínáme 95. výročí zjevení Panny Marie ve Fatimě. Jádrem jeho poselství je výzva k zasvěcení Neposkvrněnému Srdci Panny Marie jako Božím prostředku smíření lidí mezi sebou a smíření lidí s Bohem. V čem toto zasvěcení spočívá? Co je s ním nerozlučně spojeno? Na to se snaží odpovědět následující úvaha.¹

Zdůraznění zasvěcení Mariinu Neposkvrněnému Srdci

Na začátku prosince minulého roku jsem se účastnil v italské Bologni setkání, které bylo věnováno postavě a nauce otce Tomáše Týna OP. Tento český dominikán, který v Bologni zanechal velmi výraznou stopu, při svém kněžském svěcení papežem Pavlem VI. nabídl svůj život Bohu za svobodu Církve u nás a Bůh tuto oběť jeho života – celopal – přijal: umírá 1. ledna 1990. V současnosti je otevřen proces jeho beatifikace a přísluší mu čestný titul *služebníka Božího*. Jedním z těch, kteří na boloňském setkání promluvili, byl Don Alfredo Morselli, farář a duchovní syn otce Týna. Ve svém příspěvku ukázal na to, jak u jeho duchovního otce a učitele šly ruku v ruce hluboké metafyzické poznání ve škole svatého Tomáše Akvinského a velmi vroucí oddanost Panně Marii v duchu svatého Ludvíka Marii Grignona z Monfortu. Zdůraznil také, jak otec Tomáš ke konci svého života často opakoval: *Zasvěťte se Neposkvrněnému Srdci Panny Marie!* – podobně jako svatý apoštol Jan jako stařec stále říkával: *Děti, milujte se navzájem!*

To, co otec Tomáš Týn tolik vyzdvihoval – zasvěcení Neposkvrněnému Srdci Panny Marie –, je i jádrem a srdcem poselství zjevení Panny Marie ve Fatimě, jehož 95. výročí si letos připomínáme. Někdo by ovšem mohl protestovat: Je toto zasvěcení Srdci Panny Marie skutečně jádrem fatimského poselství? Není jím spíše výzva k pokání a k modlitbě růžence? Obojí – pokání a modlitba růžence – je jistě ve fatimském zjevení přítomno: připomeňme si, že Panna Maria se ve Fatimě zjevuje jako Královna posvátného růžence, či velmi důrazná slova anděla v rámci

tzv. třetího fatimského tajemství: *Pokání! Pokání! Pokání!* Nicméně tyto výzvy k pokání a k modlitbě růžence jsou jen jakýmsi paprsky vycházejícími ze slunce, kterým je právě zasvěcení Mariinu Srdci.

První cyklus fatimských zjevení: poselství Panny Marie

Dokázat uvedené tvrzení o tom, že zasvěcení Neposkvrněnému Srdci Panny Marie je jádrem fatimského poselství, není příliš obtížné, neboť stačí, když se trochu pozorněji zastavíme u obsahu

Fatimští vizionáři, Hyacinta, Lucie a František
Foto: Wikipedia

jednotlivých zjevení ve Fatimě. Jedná se celkem o šest zjevení nejsvětější Panny třem pasáčkům, blahoslavenému Františkovi, blahoslavené Hyacintě a jejich sestřenci Lucii,² na místě zvaném Údolí míru (*Cova da Iria*), z nichž první proběhlo dne 13. května 1917 a poslední dne 13. října 1917. Těchto šest mariánských zjevení můžeme rozdělit do dvou cyklů: na první cyklus tři prvních zjevení, která obsahují samotné Mariino poselství, a na druhý cyklus tři zbývajících zjevení, jež jsou spíše nebeským zpečetěním tohoto poselství. Po úvodním zjevení dne 13. května 1917 se hned v následujícím zjevení dne 13. června můžeme setkat se

slovy Panny Marie, která zdůrazňují úctu k jejímu Neposkvrněnému Srdci. Maria zde hovoří k fatimským dětem o jejich budoucích osudech. Zatímco František a Hyacinta brzy zemřou, a tak dovrší své poslání smírné oběti, Lucie má zde na zemi žít dlouho, aby naplnila své poslání apoštolky úcty k Neposkvrněnému Srdci Panny Marie. Toto Luciino poslání samotná Matka Boží vyjadřuje následujícími slovy: *Ježíš tě chce použít k tomu, aby mě lidé znali a milovali. Chce na světě zavést úctu k mému Neposkvrněnému Srdci. Tomu, kdo se jí oddá, slibuji spásu. Tyto duše budou Bohem velmi milovány jako květy, které já položím před jeho trůn.*

Vyvrcholením prvního cyklu fatimských zjevení je odhalení tzv. tří fatimských tajemství dne 13. července. Jedná se o apokalyptické zjevení v pravém slova smyslu, které především činí z Fatimy – podle slov kardinála Tarcisia Bertoneho – „nejvíce prorocké zjevení“ mezi moderními zjeveními.³ Jde o prorocké vidění dějin světa, jehož budoucí osudy jsou spjaty s tím, jak bude uposlechnuto výzev Panny Marie. V duchu poslední biblické knihy, tj. Apokalypsy, můžeme mluvit o knize o třech pečetích. Předmětem prvního tajemství – toho, co je obsaženo pod první pečetí – je úděsné vidění pekla a obsahem třetího tajemství – tím, co je uzavřeno pod třetí pečetí a co bylo odhaleno veřejnosti až v roce 2000 – je proctví o velkém pronásledování Církve a útoku na papeže. Pro nás je především důležité to, co je uzavřeno pod druhou pečetí, neboli náplň druhého tajemství, neboť se tu vedle proctví ohledně druhé světové války a rozšíření komunistických bludů Ruskem mluví právě o úctě k Neposkvrněnému Srdci Panny Marie:

Viděli jste peklo, kam upadají duše ubohých hříšníků. Aby byly zachráněny, chce Bůh zavést ve světě úctu k mému Neposkvrněnému Srdci. Jestliže lidé udělají to, co vám řeknu, mnohé duše se zachrání a navrátí se jim pokoj. [...] budu žádat o zasvěcení Ruska mému Neposkvrněnému Srdci a o smírné přijímání o prvních sobotách. Budou-li přijaty moje požadavky, Rusko se obrátí a bude mír; když se tak nestane, rozšíří své bludy po světě a bude podněcovat války a pronásledování Církve. [...] Nakonec mé Neposkvrněné Srdce zvlátně. Svatý otec mi zasvětil Rusko, které se obrátí, a světu bude dopřáno údobí míru.⁴

Druhý cyklus fatimských zjevení: nebeské zpečetění poselství

Fatimské poselství, v jehož středu stojí – jak jsme si nyní jasně ukázali – výzva k zasvěcení Neposkvrněnému Srdci Panny Marie, je pak nebesky potvrzeno a zpečetěno druhým cyklem mariánských zjevení. První zjevení tohoto cyklu a čtvrté celkově má v sobě něco mimořádného: Dne 13. srpna Panna Maria v Cova da Iria byla, ale nebyly zde děti. Proč? Protože zednářský a antiklerikální hejtman okresu Vila Nova de Ourém, do něhož obec Fatima spadala, neváhal děti zavřít do vězení a dokonce jim vyhrožoval, že je uvaří v kotli s olejem, pokud neprohlásí, že všechno, co řekly o zjeveních Panny Marie, je lež. Nechal odvádět děti jednotlivě do vedlejší místnosti, aby ty, co zůstaly, si myslely, že odvedené vedle byly skutečně usmaženy. I když všechny tři děti byly pevně přesvědčeny, že nevyhnutelně musejí podstoupit mučednictví, zůstaly ve své výpovědi neoblomné. To nelze nazvat jinak než morálním zázrakem a prvním nebeským potvrzením fatimského poselství.

Přestože František, Hyacinta a Lucie dne 13. srpna nemohli být v Cova da Iria, nebyli ani v tomto měsíci připraveni o vidění Panny Marie, neboť se jim zjevila později, dne 19. srpna, na jiném místě zvaném *Valinhos*. Příznačné je, že se ten den podle tehdejšího liturgického kalendáře slavilo Srdce Panny Marie.

Po pátém zjevení dne 13. září následovalo poslední, šesté zjevení dne 13. října, při němž srpnový morální zázrak byl doplněn o velkolepý fyzický zázrak, tedy

o zázrak v pravém slova smyslu. Jednalo se o známý sluneční zázrak, kdy slunce změnilo svůj lesk a závratně rotovalo a pohybovalo se. Kolem sedmdesáti tisíc účastníků a svědků tohoto zázraku, kteří se sjeli z celého Portugalska a z nichž nemálo bylo nevěřících, bylo nejprve naplněno hrůzou – domnívali se, že nastává konec světa – a pak nesmírnou radostí,

Leopold Kupelwieser: Neposkvrněné Srdce Panny Marie (1836). Foto: <http://fiatandaily.blogspot.cz>

Zasvěcení Neposkvrněnému Srdci Panny Marie není jen úkonem spravedlnosti, jímž uznáváme její moc nad námi, ale také a především úkonem lásky, jímž odpovídáme na její lásku.

kerou projevovali navenek výkřiky: *Zázrak! Zázrak! Buď pochválena Panna Maria!* Mohlo být fatimské poselství potvrzeno důrazněji než právě tímto zázrakem, který je jistě jedním z největších zázraků v dějinách Církve?

Nepatrnost prostředků a velikost účinků

Z citovaných slov Panny Marie ve Fatimě, takto nebesky zpečetěných, je zjevné, že na splnění jejich výzev, především

na zasvěcení jejímu Neposkvrněnému Srdci, jsou vázány skutečnosti nemalého významu: záchrana světa, mír na zemi a zvláště věčná spása duší. Řečeno jinými slovy totéž, zasvěcení Mariinu Srdci je zde prezentováno jako prostředek smíření lidí mezi sebou navzájem a smíření lidí s Bohem. Zde však může vyvstat námitka: Může mít něco takového, jako je zasvěcení Srdci Panny Marie – něco, co se zdá být tak nepatrným a nevýznamným –, tak velké důsledky? Nevládně tu velká nepřiměřenost mezi malým prostředkem a nebetičnými účinky? Na tuto námitku můžeme nejprve odpovědět tím, že neadekvátnost mezi malostí prostředků určených Bohem a velikostí účinků, kterých se těmito prostředky má dosáhnout, je podle svědectví Božího slova něčím obvyklým v Boží „režii“, aby náležitě vyniklo, že se jedná skutečně o *Boží* účinky. Můžeme v tomto smyslu např. připomenout, jak prorok Elizeus řekl Námánovi ze Sýrie, aby se pro své uzdravení z malomocenství sedmkrát omyl v řece Jordánu. Námán se bouří: „Copak nejsou naše syrské řeky mnohem lepší?“ Nakonec však ustoupí naléhání svých služebníků, sedmkrát se ponoří do řeky Jordánu, která se zdá být tak bezvýznamnou, a dosáhne zázračného uzdravení (srov. 2 Král 5,1–14). Nebo můžeme poukázat na růženec, na tuto – podle příslibů i dějinných zkušeností – „mocnou zbraň vítězství“, i když z lidského hlediska se zdá být vším jiným než něčím mocným.

Podstata zasvěcení obecně

Na výše uvedenou námitku můžeme dále odpovědět tím, že zasvěcení Neposkvrněnému Srdci Panny Marie není až tak nepatrné a nevýznamné, což vynikne, když se u něho nyní chvíli zastavíme a pokusíme se proniknout do jeho nitra a odhalit, v čem spočívá.

Co je to vlastně zasvěcení neboli konsekrace (*consecratio*)? Zasvěcení můžeme chápat v širším nebo v přísném slova smyslu. V prvním případě – v širším slova smyslu – má zasvěcení poměrně široký význam: může vyjadřovat prostý projev úcty či lásky nebo zasvěcení činnosti či dokonce celého života určitému poslání, ideálu, osobě. Tak např. říkáme, že někdo zasvětil svůj život svému lékař-

skému či učitelskému povolání nebo jiný (již zesnulý otec Ambrož Svatoš OP) svatě Zdislavě a jejímu svatořečení.

Pak zde máme druhý význam pojmu zasvěcení – zasvěcení čili konsekraci v přísném slova smyslu – a v tomto případě se jedná o něco velmi specifického a vyhraněného, totiž o úplné odevzdání naší osoby a její svobody do rukou druhého, jehož plnou vládu nad námi uznáváme a přijímáme. Chápeme-li zasvěcení v tomto významu, je jasné, že je vyhrazeno samotnému Bohu. Důvodem je důstojnost lidské osoby, rozumové a svobodné, která nad sebou nemůže uznávat jiného absolutního vládce než samého Boha, jenž se nazývá a skutečně plně je *Pánem*. Podobně jako klanění (*latrie*) náleží jedinému Bohu, vztahuje se zasvěcení pouze k Bohu jako nejvyššímu Pánu všeho. Andělům a svatým v nebi prokazujeme úctu, ale ani se jim neklaníme a ani se jim v přísném slova smyslu nezasvěcujeme.

Zasvěcení Panně Marii je zasvěcením v pravém slova smyslu

Jak je tomu v případě Panny Marie? Hovoříme-li o zasvěcení jejímu Neposkvrněnému Srdci, myslíme tím zasvěcení jen v širším významu, nebo konsekraci v přísném slova smyslu? Podle toho, co jsme právě uvedli, se zdá, že jde o zasvěcení v prvním, širším významu. Budeme-li zasvěcení Mariinu Srdci chápat jen takto, nepůsobí to sice žádné těžkosti, ale na druhé straně to nevysvětluje, proč právě toto zasvěcení Panna Maria ve Fatimě tak zdůraznila.

Výzev Matky Boží ve Fatimě uposlechli papežové a na jejich základě zasvětili lidstvo a zvláště tím způsobem Rusko jejímu Neposkvrněnému Srdci: učinili tak především papež a služebník Boží Pius XII. v roce 1942 a blahoslavený Jan Pavel II. v letech 1984 a 2000. Zkoumáme-li slovní formulace, které tito papežové při zasvěcení použili, je patrné, že zamýšleli a uskutečnili konsekraci v přísném slova smyslu, a že ji tedy v tomto smyslu žádala také samotná Panna Maria ve Fatimě.

Zasvěcení v duchu fatimských výzev je tudíž třeba chápat tak, že skrze něho odevzdáváme svou osobu a její svobodu

do rukou Panny Marie, jejíž plnou moc a vládu nad námi uznáváme a přijímáme. Vždyť již v mnoha jazycích je Panna Maria nazývána *Naší Paní* (*Notre Dame* francouzsky, *Our Lady* anglicky, *Nuestra Señora* španělsky, *Nostra Signora* italsky etc.) či dokonce – v němčině – *Naší mi-*

Caterino Veneziano: Korunování Panny Marie (1360)
Foto: Wikimedia Commons

Maria je nejenom Královna, ale také Matka: Královna, která vládne se srdcem Matky, Matka, která miluje s mocí Královny, Královna a Matka milosrdenství.

lou Paní (Unsere liebe Frau). Takto chápané zasvěcení – na rozdíl od zasvěcení pojímaného v širším významu – však může vyvolávat a skutečně vyvolává nemalé námitky: Co k něčemu takovému Pannu Marii opravňuje? I když platí slova svatého Tomáše Akvinského o tom, že důstojnost Matky Boží je taková, že „se dotýká samotných hranic božství“, přesto nepřestává být pouhým člověkem, tvorem. Nepopíráme tak to, co jsme uváděli výše o vyhrazení konsekrace jedinému Bohu, a nedopouštíme se rouhání?

Královská důstojnost Panny Marie

V reakci na uvedené námitky je třeba nejprve objasnit, v jakém smyslu je Panna Maria Královnou, protože její královská moc odůvodňuje zasvěcení jí v pravém slova smyslu. Zde nám může posloužit analogie s královskou důstojností a mocí Pána Ježíše Krista. Jak zdůraznil papež Pius XI. ve své encyklice *Quas primas*, kterou v roce 1925 ustanovil v Církvi svátek Krista Krále, má Pán Ježíš vrozenou královskou moc na základě toho, že jeho lidství je spojeno s jeho božstvím v jeho jediné božské osobě (čili na základě toho, co odborně nazýváme hypostatickou unií), a především získanou královskou moc na základě své vykupitelské oběti na kříži. Obdobně Maria, jak pro změnu ukazuje papež Pius XII. ve své encyklice *Ad caeli Reginam* z roku 1954, má vlastní královskou moc a důstojnost na základě toho, že je Matkou Boží, a především na základě toho, že zcela mimořádným způsobem spolupracovala na našem vykoupení, zvláště když stála pod křížem. Je tedy Královnou především v důsledku toho, o čem tak hluboce učí Druhý vatikánský koncil: *Tak se také blahoslavená Panna ubírala cestou víry a své spojení se Synem udržovala věrně až ke kříži. Tam stála ne bez Božího plánu, spolu se svým jednorozeným hluboce trpěla, přidružila se k jeho oběti svou mateřskou duší a láskyplně souhlasila, aby byl zabit obětní dar, který ona porodila (Lumen gentium, 58).*

Je-li Kristus na prvním místě Králem, protože „nás miloval a zcela vydal sebe za nás jako dar v oběť, vůni Bohu velmi příjemnou“ (Ef 5,2), je Maria obdobně především Královnou, jelikož „nás milovala a vydala svého božského Syna za nás jako dar v oběť“.

Shrneme-li vše výše řečené, je Panna Maria skutečnou Paní a Královnou a my se jí můžeme ve vlastním smyslu zasvětit, protože je Matkou Boží a zvláště proto, že je Spoluvykupitelkou čili tou, která zcela jedinečným způsobem spolupracovala s Kristem na díle našeho vykoupení.

Závislost zasvěcení Panně Marii na zasvěcení Bohu

Toto položení základního kamene, který odůvodňuje zasvěcení Panně Marii, vyžaduje ještě některá další upřesnění,

jimiž se doplňuje odpověď na zmiňované námitky. Královská moc Panny Marie a její podíl na našem vykoupení nestojí vedle královské moci a vykupitelského díla Ježíše Krista, ale takřkajíc *uvnitř* nich: to, čím je Kristus v plnosti – Králem a Vykupitelem –, je Maria jako Královna a Spoluvykupitelka pouze *účastí* na této plnosti. Jinak řečeno, Maria, Královna a Spoluvykupitelka, nestojí na stejné úrovni jako Kristus, Král a Vykupitel, ale pod ním a v úplné závislosti na něm.⁵

Podobně zasvěcení Panně Marii, které odpovídá Mariině královské moci, vyplývající z jejího spoluvykupitelství, nestojí vedle konsekrace Bohu či Ježíši Kristu, ale *uvnitř* této základní konsekrace, neboť je účastí na ní; nestojí na stejné úrovni jako zasvěcení Bohu či Ježíši Kristu, ale pod ním, v závislosti na něm a v zacílenosti k němu jako k svému poslednímu cíli.⁶ To je ostatně vyjádřeno souvztažností mezi zasvěcením Bohu či Kristu a klaněním na jedné straně a mezi zasvěcením Panně Marii a zvláštní úctou k ní, nazývanou *hyperdulii* – nikoli však klaněním – na straně druhé. S tím pak souvisí, že zasvěcení Panně Marii není nezávislé na základní křestní (či následné řeholní) konsekraci Otci, Synu a Duchu Svatému,⁷ pouze činí více výslovnou a jasnou mariánskou dimenzi, která je již v této křestní (či řeholní) konsekraci více či méně zavinutě přítomna.

Smysl zasvěcení Neposkvrněnému Srdci Panny Marie

Ukázali jsme si, v čem spočívá podstata zasvěcení Panně Marii, a odpověděli na námitky proti němu. Může se však objevit další námitka a otázka: Má to vůbec smysl, zasvěcovat se Panně Marii? Vždyť, ať chceme či nechceme, má stejně nad námi vládu a je naší Královnou. Obdobná námitka může ostatně vyvstat i vzhledem k zasvěcení samotnému Bohu či Kristu. V odpovědi na ni lze říci, že Maria má sice vládu nad námi ještě před naším zasvěcením, ale nevyžaduje ji násilím, a tak je pro nás jakožto lidi nesmírně důležité a potřebné, abychom tuto její vládu vědomě a svobodně uznali a přijali. Připomíná nám to tvrzení svatého Tomáše Akvinského o tom, že Bůh (a obdobně Maria) všechno řídí jako otrocky, avšak nás, lidi, jako pány.

Ve fatimském poselství se nevyzývá jen k zasvěcení Panně Marii obecně, nýbrž specificky k zasvěcení jejímu Neposkvrněnému Srdci. Proč? Protože se nejedná pouze o úkon spravedlnosti, jímž uznáváme moc Panny Marie nad námi, ale také a především o úkon lásky, jímž odpovídáme na její lásku. Vždyť Maria je nejenom Královna, ale také Matka: Královna, která vládne se srdcem Matky; Matka, která miluje s mocí Královny; Královna a Matka milosrdenství, jak ji vyzýváme v modlitbě *Salve Regina*. A co je výmluvnějším znamením a vyjádřením této Mariiny lásky, vyvolávající odpověď naší lásky a zasvěcení, než právě její Neposkvrněné Srdce!

Panna Maria je skutečnou Paní a Královnou a my se jí můžeme ve vlastním smyslu zasvětit, protože je Matkou Boží a Spoluvykupitelkou, která jedinečným způsobem spolupracovala s Kristem na díle našeho vykoupení.

Doplňující skutečnosti zasvěcení Mariinu Srdci

Se zasvěcením Mariinu Srdci jsou pak spojeny některé skutečnosti, které z tohoto zasvěcení vyplývají a jsou jeho nutným doplněním. Nejprve se jedná o oddanou podřízenost, kterou se podřizujeme nebeské Královně podobně jako středověcí rytíři své paní a jež je spojena s důvěrou, neboť Maria není nějaká despotická vládkyně, ale Paní tak dobrá a laskavá.

Doplněním mariánské konsekrace je dále smír a pokání. Jsou zde hříchy, které se přímo obracejí proti Panně Marii a jejímu Srdci, a na smír za ně se má podle zjevení Panny Marie samotné sestře Lucii v roce 1925 ve španělském Tuy konat pobožnost pěti po sobě jdoucích prvních sobot. Ale můžeme říci, že všechny hříchy se určitým způsobem dotýkají Mariina Srdce, neboť je tak spojeno s Nejsvětějším Srdcem Ježíšovým, že s ním tvoří takřka jedině srdce.

Dalším důsledkem zasvěcení Srdci Panny Marie je její následování, napodobování jejich ctností, její svatosti. Zvláštním světlem, které přitahuje k následování, zde září čistota: vždyť hovoříme o *Neposkvrněném Srdci* nebo také o *panenském Srdci*.

Sjednocení našich srdcí se Srdcem Panny Marie

A co je plodem zasvěcení Panny Marie, vyjadřujícího lásku k ní a nerozlučně spojeného s podřízeností, důvěrou, pokáním a následováním? Je to sjednocení s Pannou Marií: jednota našich srdcí a Srdce Panny Marie, jednota jejich myšlení, vůle a úmyslů. Dvojí formulace svatého Pavla: „Kristus v nás“ a „my v Kristu“ má tak mariánskou obdobu: „Maria v nás“ a „my v Marii“; „Maria v našem srdci“ a „my v Mariině Srdci“.

Maria nás tak připojuje ke svému klanění, prosbě a oběti a my se připojujeme k nim. Z Mariina Srdce vystupují neustále k Bohu jako vonné kadidlo klanění a prosby a ono celé je obětí, celopalem. Když se podle jejího vzoru klaníme, prosíme a obětujeme a spojujeme tyto své úkony klanění, prosby a oběti, často samy o sobě velmi ubohé, s úkony jejími i s úkony jejího božského Syna Ježíše Krista, stávají se v Božích očích něčím velmi cenným a duchovně plodným: něčím, čím výrazně přispíváme k záchraně světa, míru na zemi a věčné spáse lidí.

fr. Štěpán Maria M. Filip OP

P. Lect. PhDr. Štěpán Maria M. Filip OP, Th.D., vyučující na CMTF UP a na Angeliku v Římě

Poznámky

¹ Při sepisování této úvahy jsme se především inspirovali hlubokou a teologicky fundovanou přednáškou významného biblisty a mariologa, španělského jezuitu José María BOVERA: *El mensaje de Fátima y la consagración al Inmaculado Corazón de María: Conferencia dada en el Salón de Actos de Balmesiana el día 16 de mayo de 1943*. Barcelona: Balmesiana, 1943. Také jsme přihlíželi ke sborníku: *La Consacrazione alla Vergine Maria nel 50°*

della Consacrazione dell'Italia al Cuore Immacolato di Maria: Atti del Simposio Mariologico Internazionale sulla Consacrazione alla Vergine Maria: Frigento, 5-7 luglio 2010. Frigento (Avellino): Casa Mariana, 2011.

² Srov. poutavou biografii tří fatimských dětí, která nedávno vyšla česky: Manuel Fernando SILVA: *Pasáči z Fatimy*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012.

³ Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY: *Fatimské poselství*. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2000, s. 3.

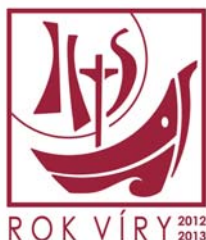
⁴ Srov. tamtéž, s. 12.

⁵ Tak byl pojem Spoluvykupitelky (*Corredemptrix*) v katolické tradici vždy chápán a toto jeho pojetí plně ospravedlňuje jeho užívání, přestože nechybějí hlasy proti němu. Ostatně i tak vznešený a zaužívaný mariánský titul, jakým je *Matka Boží (Theotokos)*, může být sám o sobě, bez náležitého upřesnění, špatně chápán.

⁶ Odborně řečeno, když užíváme pojem zasvěcení ve vztahu k Bohu či Kristu a ve vztahu k Panně Marii, nemá jednoznačný význam,

ale význam analogický. Jedná se o tzv. analogii proporce či atribuce, kde úlohu hlavního analogátu (*analogatum princeps*) zaujímá zasvěcení Bohu či Kristu a úlohu menšího analogátu (*analogatum minor*) zasvěcení Panně Marii, neboť na základním zasvěcení Bohu závisí a směřuje k němu jako k cíli.

⁷ Původní význam křestního příkazu: „křtíte je ve jménu Otce i Syna i Duchu Svatého“ (Mt 28,19) spočívá v křtění „do jména“, tj. v zasvěcení Otci i Synu i Duchu Svatému.

PŘEDÁVÁNÍ BOŽÍHO ZJEVENÍ

Posvátná tradice a Písmo svaté tvoří jediný posvátný poklad Božího slova, svěřený Církvi. Úkol autenticky vykládat Boží slovo psané nebo ústně předávané je svěřen pouze živému učitelskému úřadu Církve, který vykonává svou pravomoc ve jménu Ježíše Krista. (*Dei verbum* 10)

Písmo svaté má svoje dějiny tradic, ale zásadně je docela uchopitelné, že zapsané slovo se dá nějak neporušené uchovat a předávat. Jak je to ale s ústním podáním, které není takto „kódifikované“? Jak se můžeme s jistotou dovědět, co říkal Kristus apoštolům, když to není v Písmu svatém?

Jednak je to **ústní vyučování**. Apoštolové vyučili své nástupce nejen v tom, co už bylo zapsáno, ale předali jim i to, v čem je sám Kristus vyučil, podle toho, jak si to uchovali. Zdá se, že mnohé se dozvěděli také od Matky Boží, patrně v době po nanebevstoupení Páně. Mnoho z toho bylo ale vzápětí písemně zaznamenáno. Proto se spisy církevních otců – mnohdy ještě pamětníků apoštolů a jejich přímých žáků – těší takové vážnosti.

Další způsob, jak předat Boží zjevení mimo to, co je zapsáno v Písmu svatém, jsou **křesťanské obřady**. Ony totiž vyjadřují víru Církve bez ohledu na to, zda je přímo obsažena v Písmu svatém nebo ne. Už tím, že Církev slaví mši svatou, vyjadřuje svou víru v oběť Nového zákona. Slavením svátostí vyjadřuje svou víru o nich – že pocházejí od Krista a z jeho ustanovení.

Související způsob předávání víry jsou tzv. symboly víry, totiž „**Vyznání**

víry“. Je to stručný souhrn základních pravd pocházející od apoštolů, který Církev dále upřesňovala kvůli dobovým omylům a v závislosti na rozvoji chápání Božího zjevení. Často užívané je apoštolové vyznání víry, které se používá při společných modlitbách a při udělování některých svátostí. Nejznámější a dodnes používaný symbol je Nicejsko-cařihradské vyznání víry, které se recituje při mši svaté o nedělích a slavnostech (oproti apoštolovému vyznání rozšířené především o zdůraznění Kristova božství).

Dalším způsobem, jak se předává víra přijatá od Krista přes apoštoly, je **učení papežů a církevních koncilů**. V dějinách Církve se muselo – především na církevních sněmech – koncilech – často reagovat na vážné omyly ve věcech víry a tím zároveň mnohé hlouběji promýšlet a lépe poznávat a přesněji definovat – jak o tom svědčí zmíněné Nicejsko-cařihradské vyznání víry. Takových všeobecných koncilů bylo v dějinách církve od Prvního nicejského až po Druhý vatikánský 21. Příkladem předání Bohem zjevené pravdy víry skrze učení papežů a nezapsané v Písmu svatém je pravda o neposkrvněném početí Panny Marie. Papež blahoslavený Pius IX. ji v roce 1854 definoval a před-

stavil jako závaznou pravdu víry obsaženou v Božím zjevení.

Jako poslední způsob předávání Božího zjevení mimo Písmo svaté zmiňme **spisy církevních otců a církevní památky**. Církevní otcové jsou ti, kteří svými spisy velmi přispěli k poznání Božího zjevení a které sama Církev takto přijala a ctí. Nutným předpokladem je jejich pravověrnost a učenost, svatost života a starobylost. V západní části Církve jsou z církevních otců jako církevní učitelé uznáváni svatý Ambrož († 397), svatý Jeroným († 420), svatý Augustin († 430) a svatý papež Řehoř Veliký († 604). Ve východní části církve to jsou svatý Atanáš († 373), svatý Bazil († 379), svatý Řehoř Naziánský († 389) a svatý Jan Zlatoústý († 407). V církevních památkách, zvláště starobylých, nalézáme poměrně četná a jasná svědectví o obsahu víry, ať už se jedná o umělecké předměty, ale především o posvátné stavby, sochy, obrazy, mince, nápisy, a to zvláště v Římských katakombách.

fr. Cyprián Suchánek OP

P. Mgr. Cyprián Suchánek OP, rektor kostela sv. Bartoloměje v Praze

Jak to vidí Stanislav Příbyl

Hudební nástroje při liturgii

Pro koho vlastně formuloval koncil požadavek, že jako vlastnímu zpěvu římské liturgie se má při liturgických úkonech dávat „čelné místo“ gregoriánskému chorálu?

Křesťanské obce prvotní Církve v bohoslužbě instrumentální hudbu odmítaly, proto se hudba soustřeďovala zprvu pouze na zpěv. V byzantských kostelech se odmítání jakékoli instrumentální hudby dodnes přísně dodržuje. Takové pravoslavné liturgické zpěvy jsou pro náš sluch sice na první poslech úchvatné, ale kdybychom směli v liturgii používat pouze tento typ hudby, z okouzlení by se stala rutina bez možnosti tolik potřebné další variability pro oslavu Boží. Jiné východní církve, například etiopská, zavedly používání bicích nástrojů a řehtaček. To už je pěkná exotika. V naší západní církvi se ovšem od středověku začaly při slavnostních bohoslužbách používat různé hudební nástroje. Varhany byly původně světským nástrojem, bylo to vskutku „organon“, avšak získávaly stále více na významu, až se nakonec staly prakticky výlučným chrámovým hudebním nástrojem. Na rozdíl od čistě vokálního gregoriánského chorálu a renesanční polyfonie pak přibírali skladatelé chrámové hudby od doby baroka ke sboru a varhanám ještě širokou paletu smyčcových a dechových nástrojů. Reformní hnutí, zejména proslulá ceciliánská reforma, se pokusila tyto nástroje zatlačovat, protože mohly

připomínat divadelní hudbu. A opravdu jsou některé „figurální“ mše jinak vynikajících barokních či klasicistních mistrů povážlivě blízké opernímu stylu.

Bez nadsázky však lze říci, že po Druhém vatikánském koncilu ve světě neexistuje a v dějinách nikdy neexistoval náboženský útvar, v němž by byl hudební projev při bohoslužbách tak mnohotvárný, jako v dnešní katolické církvi. Zatímco byzantské zpěvy zaznívají u řeckokatolíků, farníci západní části katolické církve zpívají v národních jazycích kancionálové písně určené pro lidový zpěv. Ovšem ne všude na takové úrovni jako u nás, čehož si dostatečně nevážíme. Například románské země, v nichž na rozdíl od zemí středoevropských tradice lidového zpěvu dosud neexistovala, zastihl koncil nepřipravené. Tomu odpovídá často velmi nevalná úroveň toho, co lid při bohoslužbách zpívá. Při slavnostních liturgiích se u nás může ujmout zpěvu také farní sbor, pokud existuje, a ten někdy vpašuje na kůr i hřmot tympánů a lesklý zvuk trubek. Pak je zde ovšem také mládežnická kytara a s ní přichází i často plytký syntetizátorový „sacropop“. Strážci čistoty chrámové hudby se nad ním u vědomí vlastní umělecké nadřazenosti pohoršují, avšak je třeba

jasně říci, že za pontifikátu Jana Pavla II. byl tento typ hudby na velkolepých světových setkáních mládeže vysloveně „kanonizován“. Kdo se chtějí dnes v pokusech o marginalizaci tohoto typu hudby odvolávat na Benedikta XVI., nechť jsou si vědomi, že za pontifikátu svého předchůdce byl v Církvi mužem číslo dvě. Nelze být „papežštější než papež“. Je třeba se smířit s tím, že se v Církvi zkrátka zakořenil určitý oficiálně prosazovaný typ pastorační mládeže, akcentující především nadšené jásavé projevy. Otázkou však zůstává, pro koho vlastně formuloval koncil požadavek, že jako vlastnímu zpěvu římské liturgie se má při liturgických úkonech dávat „čelné místo“ gregoriánskému chorálu? Mládežníci ještě před takovými šedesáti lety latinské ordinarium zazpívat uměli. A věděli, že „Gloria in excelsis Deo“ znamená „Sláva na výsostech Bohu“. Dnes třebaš hospodyňka žehlí a přitom poslouchá zvukový záznam hudby takovéto spirituální hloubky, která však již v našich kostelích, zdá se, nemá prostor.

*P. Doc. JUDr. Stanislav Příbyl, Ph.D., J.C.D.
soudce metropolitního církevního soudu
v Praze, docent církevního práva na TF
JU v Českých Budějovicích, rektor kostela
sv. Gabriela Praha-Smíchov*

Pěkně zpívejte Bohu

Zaspívejte Pánu při citeře, rozezvučte harfu mnoha strun! [...] Nehledej slova, jako bys mohl vyjádřit, co Boha potěší. Dej se do jásotu. Neboť pěkně zpívat Bohu, to se děje právě jásáním. Co to znamená jásat? Vědět, že nelze vyjádřit slovy, co se zpívá v srdci. [...]

Jásavé zvuky jsou znamením, že vychází ze srdce něco, co nelze říci slovy. A před kým spíše bychom měli takto jásat, než před nevýslovným Bohem? Neboť on je nevýslovný, a ty ho nemůžeš

slovy vyjádřit. A jestliže nemůžeš vyjádřit, a přece nesmíš mlčet, co jiného zbývá než jásat? Ať se tedy srdce raduje beze slov,

a nesmírná šíře té radosti ať se neomezuje slabikami. *Pěkně mu zpívejte, s jásotem.*

svatý Augustín

RC MONITOR SI MŮŽETE OBJEDNAT NA ADRESE:

Res Claritatis, Hlubočeská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz.

Jméno a příjmení:

Ulice:

Obec:

PSČ:

E-mail:

Počet výtisků:

Náklady na tisk a distribuci jednoho čísla jsou přibližně 20 Kč, což za rok činí 440 Kč. Periodikum je distribuováno zdarma a jeho vydávání je možné jedine díky zaslaným darům. Všem dárcům Pán Bůh zaplatí.

Letem světem

Pětašedesátiletý klasický filolog pro Vatikánský rozhlas hovořil o „**kulturní anorexii**“, která zachvátila dnešní společnost a nevyhnula se ani Církvi. Chceme-li tuto tendenci zvrátit, musíme se vrátit hodně daleko nazpátek. A – proč ne – *také k latině*, říká profesor Ivano Dionigi, rektor Alma Mater Studiorum, nejstarší evropské univerzity v italské Boloni.

„Nedejme se uvěznit smutkem! Dostali jsme dar dlouhého života a ten je i v našem věku krásný, navzdory neduhům a omezením. Ať vaše tvář vždy vyzařuje radost z Boží lásky, a nikoli smutek,“ řekl Svätý otec na návštěvě jednoho pečovatelského domu pro seniory a pokračoval: „... Drazí přátelé, v našem věku často zakoušíme, že potřebujeme pomoc druhých. Totéž zažívám i já. **Potřeba pomoci je základní životní podmínkou starého člověka. Chtěl bych vás vyzvat, abyste i v této zdánlivé závislosti spatřovali Boží dar.**“ Benedikt XVI. ale nezapomněl ani na mezigenerační výzvu, když řekl: „Myslím, že by bylo zapotřebí vyvinout větší úsilí – počínaje rodinami a veřejnými institucemi –, aby staří lidé mohli zůstat u sebe doma. Moudrost života, kterou přinášíme, je velké bohatství. **Kvalita společnosti – chci říci civilizace – se poměřuje tím, jak nakládá se seniory.**“

Smutná byla středa 7. listopadu. **Poslanci dolní komory českého parlamentu přehlasovali prezidentské veto návrhu znění zákona o sociálně právní ochraně dětí.** Je to ten známý zákon, co tzv. „ruší dětské domovy“ a zavádí princip profesionálních pěstounských rodin. V tomto formátu není prostor na hlubší

Koláž: mimi

analýzu záludností zákona, ale dovolte přesto zmínit jednu, která je pro nás všechny, kteří jsme rodiči dětí (vlastních i přijatých do náhradní rodinné péče), zcela **zásadní a nehorázně špatná**. Paragraf 10 zákona totiž velice široce a bez omezení stanovuje úřadům obcí s rozšířenou působností vyhodnocovat situaci všech (!) dětí a rodin. Na základě této

libovolně aplikované moci posuzovat pak mohou sami opět libovolně, protože škála nedostatků je velmi široce formulována, vyhodnotit, zda je rodina v pořádku či nikoli a zda nepotřebuje nějakou formu sociálně-právní ochrany. **Pojistky proti libovůli úředníků, kteří mnohde mají doslova zasednuto na některé rodiny (např. na rodiny křesťanské, které, jsou-li věrné evangelium, NUTNĚ žijí jiným životním stylem, než je ten všeobecně viditelný okolo), neexistují.** Takovým rodinám může zákon pořádně „zatopit“ jen proto, že vedou děti k hodnotám, které dnes nejsou všeobecně vyznávány. Jsme svědky pomalého, ale žel Bohu jistého procesu, který z dětí dělá majetek státu a z rodičů pouze dočasné materiální opatrovatele, krmiče a doprovodující osoby do státem řízených výchovných institucí...? Vypadá to tak.

A něco k zamyšlení na závěr: jeden český dominikánský kněz poslouchal tuhle vysílání Českého rozhlasu a ocitoval z ranního zpravodajství větu, která zazněla souvisle: „**Lidé dýchají více prachu než by měli; nejméně jeden civilista před malou chvílí zemřel při útoku v Izraeli...**“ – Opravdu, měli bychom vyhlásit boj „kulturní anorexii“.

-zd-

25. 11. Ne	Slavnost Ježíše Krista Krále Dan 7,13–14, Žl 93, Zj 1,5–8, Jan 18,33b–37	2. 12. Ne	I. neděle adventní Jer 33,14–16, Žl 25, I Sol 3,12 – 4,2, Lk 21,25–28.34–36
26. 11. Po	sv. Silvestr Gozzolini, zakladatel kongregace CSilivSB Zj 14,1–3.4b–5, Žl 24, Lk 21,1–4	3. 12. Po	Památka sv. Františka Xaverského, kněze Iz 2,1–5, Žl 122, Mt 8,5–11
27. 11. Út	sv. Virgilius Zj 14,14–20, Žl 96, Lk 21,5–11	4. 12. Út	sv. Jan Damašský, kněz a učitel církve Iz 11,1–10, Žl 72, Lk 10,21–24
28. 11. St	sv. Mansuet (Miloslav), biskup a mučedník Zj 15,1–4, Žl 98, Lk 21,12–19	5. 12. St	sv. Sába, poustevník, opat Iz 25,6–10a, Žl 23, Mt 15,29–37
29. 11. Čt	sv. Saturnin, biskup a mučedník Zj 18,1–2.21–23; 19,1–3.9a, Žl 100, Lk 21,20–28	6. 12. Čt	sv. Mikuláš, biskup Iz 26,1–6, Žl 118, Mt 7,21.24–27
30. 11. Pá	Svátek sv. Ondřeje, apoštola Řím 10,9–18, Žl 19, Mt 4,18–22	7. 12. Pá	Památka sv. Ambrože, biskupa a učitele církve Iz 29,17–24, Žl 27, Mt 9,27–31
1. 12. So	sv. Edmund Kampián, kněz a mučedník Zj 22,1–7, Žl 95, Lk 21,34–36	8. 12. So	Slavnost Panny Marie, počaté bez poskvrny prvotního hříchu Gn 3,9–15.20, Žl 98, Ef 1,3–6.11–12, Lk 1,26–38 (Doporučený svátek)

Res Claritatis MONITOR – publicistický třináctideník vydávaný o. s. Res Claritatis pod záštitou České dominikánské provincie. Noviny jsou zaměřeny na osvětu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické Církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474. Adresa redakce: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 2400089111/2010. Šéfredaktor: Zdeňka Rybová. Výkonný redaktor: Mgr. Dagmar Kopecká. Redakční rada: fr. Mgr. Pavel M. Mayer OP, Bc. Mária Pešeková, fr. Cyprián Suchánek OP, Mgr. Radim Ucháč, Mgr. Ondřej Vaněček. Teologický poradce: fr. Mgr. Pavel M. Mayer OP. Vychází s církevním schválením Arcibiskupství pražského čj.: arc/419/10 ze dne 10. 9. 2010. Nevyžádané příspěvky a materiály se nevracejí.

